

11 Nisan, 2025

Türkiye Suriye'de Üs Kurmalı mı?

“Arap ülkeleriyle tarihi, sosyal, kültürel ilişkilerinizi geliştirin. Fakat aralarındaki anlaşmazlıklara karışmayın.”

M.K.Atatürk

İsrail'in bu hafta içinde Suriye'nin önemli hava üslerinden olan T4 ve Palmira hava üslerini hedef alıp, tüm altyapı tesisleri, hava savunma sistemleri ve pistler de dahil olmak üzere tüm kolaylık tesislerini tahrip edecek şekilde vurarak tesirsiz hale getirmesi, bölgede bazı ülkelere bir mesaj mı veriyor sorusunu akıllara getirmiştir.

Sınır komşumuz Suriye'nin 2011 yılından bu yana uluslararası müdahaleler ve içindeki ayrılıkçı güçlerin mücadeleleriyle geçen yakın tarihinde 2024 yılının Kasım ayından bu yana yeni bir süreç yaşanmaktadır. Tüm ülkelerin terör listesinde olan Heyeti Tahrir El Şam (HTŞ) örgütünün lideri Ahmet Eş Şara'nın, Beşar Esad'ın ülkeyi terk etmesiyle sonuçlanan ve Şam'da kendisinin başkan olarak tanınmasıyla gelinen süreç Suriye'de ve Ortadoğu'da yeni bir dönemin kapılarını açtı.

Şara, Colani adıyla devlet başkanı sıfatıyla uluslararası arenada tanınırken, Türkiye'den de Şam'a çeşitli seviyelerde ziyaretler yapılmıştır ve Colani ülkemizi resmi olarak ziyaret ederek Cumhurbaşkanı tarafından da kabul edilmiştir.

Bu ziyaretlerde sıcak mesajlar verilmiş ilişkilerin iyi seviyede olduğu ve bunun daha ileri seviyelere taşınacağı belirtilmiştir. Yapılan açıklamalarda da yer aldığı üzere, yaklaşık 14

yıllık savaş sonunda tamamen harabeye döndürülen Suriye'nin altyapısı, yolları, yerleşim alanlarının yeniden inşa edilmesinin ülkemiz tarafından yapılabileceği ifade edilmiştir. Bunlarla birlikte, tamamen dağılan ve eski Sovyet sistemine göre yapılandırılan silahlı kuvvetlerinin Batı normlarına göre yeniden yapılandırılmasına, tahrip edilmiş olan askeri birliklerinin ve özellikle hava üslerinin yeniden inşa edilmesine ilişkin haber ve yorumlar farklı zamanlarda açık kaynaklarda yer almıştır.

İsrail ise, özellikle Suriye'nin bu şekilde kaos ortamında bulunmasını tercih eden önemli aktörlerden birisidir. Kurulduğu 1948 yılından beri topraklarını genişleten, kendisinden başka kimseye yaşama hakkı tanımayan İsrail sözde güvenlik kaygıları nedeniyle sınır komşusu olan ülkelere, yanına aldığı ABD ile birlikte zaman ve mekan tanımaksızın saldırılarda bulunmaktadır. Özellikle, 7 Ekim 2023 tarihinde Hamas'ın İzzeddin el-Kassam Tugayları tarafından Aksa Tufanı ismi ile, sonucunu öngöremeden başlattığı saldırılar neticesinde İsrail'in karşılık olarak Demir Kılıçlar Operasyonu'nu başlatması ile Filistin halkının yaşadığı Gazze yerle bir edilmiştir. Bunun sonucunda 50.000 Filistin vatandaşı hayatını kaybetmiş, 100,000'in üzerinde Filistinli yaralanmıştır. İsrail zaman zaman harabeye dönmesine rağmen evlerine dönen sivil halkın üzerine bombalar yağdırmaya devam etmektedir.

Gazze'de istediğini elde eden İsrail, kuzeye de yönelip kendisi için tehdit teşkil eden İran destekli Hizbullah'a karşı saldırılarına devam etmiş Lübnan'ın güneyini işgal etmiştir. Hizbullah bölgede uzun süre belini doğrultamayacak duruma getirilmiş, İran'ın vekalet savaşı için kullandığı Hizbullah'ın bölgeden çekilmesi İran'ı da oldukça tedirgin etmiştir. İran, vekil örgütler tarafından yürüttüğü mücadeleyi kaybetmesinden dolayı sıranın kendisine geleceği kaygısını duymaya başlamıştır.

İsrail için çevresinde güçlü bir ülkenin olması güvenlik sorunu teşkil edeceğinden dağılmış çeşitli etnik ve dini grupların etkin olduğu bir Suriye, İsrail'in daha çok işine gelmektedir. Ayrıca uzun süredir işgal altında tuttuğu ve önemli su kaynaklarının bulunduğu Golan Tepelerini kalıcı olarak işgal edip yerleşimi buralara genişletmesi için bir fırsat yakalamış ve bunu hayata geçirmiştir. HTŞ'nin Suriye yönetimin başına geçmesi ve resmi olarak hükümeti oluşturmasından sonrada serbest bir şekilde planlı olarak Suriye'nin tüm altyapısına, enerji kaynaklarına, ekonomik tesislerine, askeri üs ve birliklerine saldırılar düzenlemiştir.

İsrail saldırıları devam etmektedir. Açık kaynaklarda da yansıdığı şekilde 5 Nisan 2025 tarihinde başlangıçta belirttiğim önemli hava üslerinden olan Palmira ve Tıyas (T4) üslerine yoğun saldırılarda bulunmakta, görüntülerden de anlaşılacağı üzere, İsrail kendisi için tehdit olabilecek en küçük tesis ve silahı ortadan kaldırmak için Suriye hava sahasını serbestçe kullanmaktadır. Bu kullanım konusunda mevcut Suriye otoritesi ile bir anlaşma olup olmadığı konusunda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ama kuvvetle ihtimaldir ki, İsrail elindeki modern harp silah araçları ve mühimmatlar ile saldırılarına devam edecektir.

Türkiye'nin Suriye'de Hava Üssü Kurması Olasılığı

Bu karmaşık bir ortamda açık kaynaklarda belirtildiği şekilde Suriye'de, İsrail'in saldırdığı T4 ve Palmira hava üsslerine bir konuş düşünölmekte midir, eğer düşünölüyorsa bunun kapsamı ne olacaktır? Kısacası; söz konusu meydanlara uçak, helikopter, İHA/SİHA, kısa-orta-uzun menzilli hava savunma sistemi ve erken ihbar radar konuşu yapılacak mıdır konuları ilk akla gelen sorulardır ve önemlidir.

Gündemde olan hususları düşünöğümüzde Türk Hava Kuvvetleri tarafından yapılacak müstakbel bir konuş veya belli bir süreci kapsayan intikal, TBMM tarafından alınacak bir kararla Cumhurbaşkanlığı kararına dönüştürölerek uygulama safhasına geçirilecektir.

Şu anda İsrail tarafından vurulan bu meydanların muhtemelen uzun zamandan beri kullanılamadığı düşünöldüğünde, kısa sürede faaliyete geçirilemeyeceğı de hesaba katılmalıdır. Ayrıca siyasi olarak Suriyenin bu meydanlara konuş yapılmasını kabul ettiğini de farz ettiğimizde, nasıl bir kazanım elde edileceğinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Askeri yönü ile yapılacak bir değeriendirmede ilk akla gelen söz konusu meydanlara yapılacak bir konuş ile;

- Nasıl bir kazanım elde edileceğı,
- Konuş sonrası Suriye hava sahasının limitsiz olarak kullanılıp/kullanılamayacağı,
- Meydanların Suriye hava kuvvetleri unsurları ile birlikte mi kullanılacağı,
- Konuş yapılırsa sistemleri destekleyecek tüm lojistik unsurlarında bölgeye götürölmesi konusunda nasıl bir planlamanın yapılacağı,
- İhtiyaç olduğunda terörle mücadele için bu unsurların Suriye içinde kullanılmasına yönelik angajman kuralının olup/olmayacağı,
- Bizim dışımızda Suriye hava sahasını kullanan diğeri ülke hava araçlarının ve yer sistemlerinin faaliyetlerine devam edip/etmeyeceğı,
- Konuş yapan birliklerin yapacakları görevlerde herhangi bir kısıtlama söz konusu olup/olmayacağı,

Sorularının, konunun açıklığa kavuşturulması için cevaplanması gerekmektedir.

Bu soruları düşünöğümüzde, başka bir ülke içinde bir veya iki meydana daimi konuş yapılmasının pek de kolay olmadığı hatta büyük riskleri içediğı açıkça görölmektedir. Suriye'de oluşturulan geçici hükümet ile ilişkilerin sıcak olduğü, bir çok konuda aynı fikirde olduğü bakanlar hatta Cumhurbaşkanlığı seviyesinde ikili temaslar sonrası yapılan açıklamalara da yansımıştır.

Gerekli Anlaşmalar ve İçerikleri

Suriye'de bir veya iki üsse konuş yapılması yerine iki tarafta da siyasi iradenin olması sebebiyle, öncelikle iki ülke arasında Askeri Çerçeve Anlaşması ve bu kapsamda Askeri

Eğitim ve İşbirliği Anlaşması yapılarak faaliyetlerin başlatılması ilk adım olarak düşünülebilir. Bu kapsamda öncelikle; Suriye silahlı kuvvetlerinin batı normlarında yeniden yapılandırılması, eğitici personelinin başlangıçta öncelikle Türkiye’de eğitilerek tüm silahlı kuvvetlere yaygınlaştırılması, Suriye silahlı kuvvetlerinin ülkemizde üretilen sistem-silah ve araçlarla donatılması, anlaşmalar kapsamında karşılıklı intikal ve eğitimlerin devamlı olarak bir plan doğrultusunda uygulanması, Türkiye’de üretim yapan bazı savunma sanayi şirketlerinin yatırım yaparak yerinde uygun görülecek fabrikaları ve tesisleri inşa etmesi vasıtasıyla düşünülen faydanın elde edilebileceği değerlendirilmektedir.

Riskler

Adı geçen meydanların sınırlarımıza yaklaşık olarak 100 Deniz Mili mesafede olduğu düşünüldüğünde intikal yapılmasının gerekliliğini de sorgulamak gerekir. Şu an envanterde bulunan sistemleri düşündüğümüzde sınır geçilmeden bile rahatça etki altına alınabilecek menzilde bulunan hedefler etkisiz hale getirilebilecektir, hatta Suriye ile yapılacak ikili anlaşmaların hayata geçirilmesi ile BM Anlaşması 51. Madde kapsamında sıcak takip bile söz konusu olabilecektir.

Aynı zamanda bölgede henüz güvenlik ortamının yeterli olmaması ve riskin yüksek olması sebebiyle konuş yapan birliklerin ve sistemlerin, daha önce Libya’da yapılan konuş sonrası General Hafter yanlısı koalisyon içinde bulunan Birleşik Arap Emirliklerine ait uçaklar tarafından saldırıya uğraması sonucu bazı sistemlerin tahrip olmasına benzer istenmeyen olumsuz durumların meydana gelme olasılığının yüksek olması sebebiyle güvende olmayacakları; bölgede kural ve sınır tanımadan hareket eden İsrail’in, Savunma Bakanı ve yüksek askeri yetkililerinin Suriye’de muhtemel bir konuşlanma durumuna yönelik talihsiz açıklamalarının da , dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Aslında İsrail yetkililerinin öngördüğü anlaşılan konuşlanmaya ilişkin, söz konusu bilgileri nasıl ve hangi kaynaktan elde ettiklerine dair sorgulamanın da yapılması gerekmektedir.

Sonuç olarak; İsrail’in Türkiye tarafından yapılacak bir konuşlanmada Türk Birlikleri’ne bir saldırıda bulunması veya çatışma olasılığının çok düşük olduğunu düşünüyorum. Çünkü; İsrail, TSK’nin gücünü, kabiliyetlerini ve tecrübelerini çok iyi bilen ve takip eden ülkeler arasında bulunmaktadır. Ancak, böyle bir durumun oluşması halinde yapılacak karşı hamlenin ne olacağının da önceden çok iyi hesaplanıp, planlamanın buna göre yapılması gerekmektedir.

Nihat KÖKMEN

Kıdemli Analist